

תרומת ביציות, אימוץ וחופש בחירה:

במהלך חודש פברואר התפרסמו ב YNET שתי כתבות הדנות באישורו של חוק תרומת ביציות והקשרו לשאלות של אימוץ. תמי מולד חיו ממליצה לנשים (וגברים) שאינן יכולות להרות מביציותיהן לאמץ ילדים, והילה יגאל- איזון מתקוממת על ההתערבות הבוטה בזכותן של נשים להחליט על דרכן להורות. צודקת הילה יגאל איזון בטענתה שהחלטה על אימוץ היא החלטה פרטית שאל לנו להתערב בה, אבל היא טועה בהצגת ההחלטה על תרומת ביציות כהחלטה פרטית.

"תרומת ביציות" מחייבת תמיד גם אישה ש"תורמת". אישה שמקבלת "טיפול" הורמונאלי אינטנסיבי, שמשבש את המחזור הטבעי של גופה וכופה על שחלותיה להבשיל ולבייץ בחודש אחד כמות ביציות שבאופן טבעי הייתה מבשילה במשך שנה או שנתיים. "טיפול" שמלווה בתופעות לוואי של כאבים, התנפחות ושינויי מצב רוח במקרה הטוב, ויכול להגיע לכדי אשפוז, בעיות בתפקוד הכליות ואף מוות במקרים נדירים. "טיפול" שכרוך בהרדמה ופעולה חודרנית על כל הסיכונים המשתמעים מכך, ושלא ברורות השלכותיו לגבי התפתחות סרטן. אני כותבת "טיפול", במירכאות, כי התורמת לא מקבלת טיפול או רפואה לבעיה בריאותית, אלא התערבות בפעילות גופה כדי לטפל בבעיה של אדם אחר.

מותר לאשה או לגבר לחלום על ילד שיהיה גנטית שלהם, מותר לאשה לחלום על הריון ולידה, מותר לחלום על תינוק בריא, בן יומו, מותר אפילו לחלום על תינוק יפה או חכם או בלונדיני. השאלה פה היא לא על מה מותר לחלום. השאלה היא גם לא עד כמה אימוץ הוא מעשה ראוי או אצילי. הציווי המוסרי לדאוג לילדים שלא נמצאת להם משפחה מאמצת צריך שיחול על כל החברה ולא רק על אנשים ללא ילדים ביולוגיים. השאלה כאן היא האם אנחנו כחברה מגדירות חלקי גוף כרכוש או סחורה שניתן לקנות, למכור או להשכיר. האם אנו מוכנות להשתמש בטכנולוגיות רפואיות שנועדו להבריא ולהטיב בצורה שמסכנת את בריאותן ושלומן של נשים? האם אנחנו מוכנות לשיח שדן בחלקי גוף של אנשים במנותק מהגוף השלם ומהאישיות השוכנת בתוכו?

הילה יגאל איזון מתארת בצורה מצמררת את ההשפעות הרגשיות, הבריאותיות והחברתיות שנובעות מהפיכת הגוף לעסק כלכלי: "הרופאים הכי גדולים בארץ, מומחים בעלי שם, הפכו מולנו ברגע אחד לאנשי עסקים. הם הציעו לנו דילים טובים יותר או פחות של מלון+טיסה+ביציות. היינו צריכים לבחור את הדיל הכי משתלם- ביציות קפואות (זול יותר) או ביציות טריות, מאוקראינה, רומניה או קפריסין. שיקולים בריאותיים כבר לא היו העניין, רק דילים, טובים יותר וטובים פחות". אני מסכימה בכל פה שמצב בו אישה מכפיפה שיקולים בריאותיים לשיקולים כלכליים הוא בעיה חברתית מהמעלה הראשונה. אבל החוק, אם יעבור, לא יפתור את הבעיה הזו אלא רק יחריף אותה. נשים אחרות, עניות יותר, יצטרכו להתלבט בין בריאותן לבין מצבן הכלכלי, הן אלה שילכו לרופא (וסביר להניח שזה לא יהיה מומחה בעל שם) לא על מנת להתרפא אלא כדי לבדוק איזו עסקה כלכלית הוא מציע להן ולהתלבט בין לגמור את החודש לבין לסכן את בריאותן.

העובדה שניתן לכתוב מאמר שלם על "תרומת ביציות", בלי להזכיר ולו פעם אחת את הנשים שהביציות האלה הן חלק מגופן, מעידה עד כמה השיח הזה מסוכן. ביציות אינן מגיעות מרומניה או מאוקראינה, אלא מנשים- רומניות, אוקראיניות, ואם החוק יעבור גם ישראליות. הביציות הופכות למוצר, לסחורה, שהשאלה היחידה סביבה הוא מהו המחיר ההוגן עבורה. אבל ביציות הן חלק מגוף, חלק מאשה, עם אינטרסים, רגשות, שאיפות והיסטוריה כלכלית ופוליטית. כבר היום ההיגיון של "שוק חופשי" מוחל על חלקים נרחבים מחיינו, מביא לפערים הולכים וגדלים בין אנשים ובין האפשרויות הפתוחות בפניהם. החלת הגיון מסחרי על חלקי גוף רק תגביר את הניצול הגדול ממילא. בלי שום קשר לשאלה האם אימוץ הוא צו מוסרי נאצל או לא, מכירת חלקי גוף היא בפירוש לא נאצלת ולא מוסרית.

ענת גרינשטיין